

א) פסחים ז: שקלים פ"ז מ"ב, ט' בני אדם, ר"ל א' [נעל כד, ד] ו' ו' בראש ג' אמת, ט' ע"י רש"ל, ו' ס"א בנעט בנעט, ט' ס"א, ט' ס"א

הגהות הגר"א

[א] גמ' דשמיך, ג"כ גירסת הרמב"ם דשמיך (ועמ"ש רבינו בחיי"ם ס' רס ס"ק ז): [ב] תוב' ד"ה דשמיך ס' ו"ל כ"י, ג"כ ע"י הגר"א בשם רמב"ם:

לעזי רש"י

אשדול"א
[אשדול"א ש"ש], שניצ, שורכים, פלטי"א, מטיל מתכה.

מוסף רש"י

דשמיך טפי. העלו חלודה רבה כדולי האי לא שציק להו: סניא. הנמלא בחד מחורי הכותל: צמר קפא. אזיל אי קמיה לגיו בני הבית נתנוהו שם אי קתא לבר בני רשות הרבים נתנוהו שם שכן דרך לחיותו. וכן כסא צמר שנייה אשדול"א בלע"ז: באודרא. מוכין: נסכא. פלטי"א של כסף:

ממולא. מן הכסף שמחיק כל רוחב הכותל: לא אריא דמשפע. הכותל לחד גיסא: מהו דתימא. בחצי הגובה היה תחילה ואשתפוכי אשתפוך ללד הנמוך קמ"ל: לפני סוהרי כהמה. צירושלים: לעולם. צין בשעת הרגל צין שלא בשעת הרגל: מעשר. שרוב צמר האכל צירושלים מעשר לפי שאין אדם שוהה צירושלים עד שיאכל כל מעשרותיו ונותן מעות מעשר לעניי העיר או ללוחמיו ויושי העיר ורוב הולאות מעשר לוקחין בהן צהמות לשלמים כדגמר שם שם מעשר משלמים במסכת מנחות (דף פג.): וזהו צהר חולין. ואפילו בשעת הרגל ואש"פ שרוב מעות שציע מעשר שעולי רגלים מציאין מעות מעשרותיהן לאכלם לא שציקין רובא דשמא וזולתין צמר רגל אלא אמרי' מלפני הרגל נפלו כאן וחולין הן: וצירושלים. בשאר שוקים שבה: בשאר ימות השנה חולין. לרוב מעות שציע חולין: וציעת הרגל מעשר. שרוב מעות העיר מעשר: ואמר רב שמעיה בר זעירא מאי טעם. צירושלים בשעת הרגל מעשר ולא אמרי' מלפני הרגל נפלו כדאמרן צהר הבית: ושוקי ירושלים עשוין להסכנד צל יוס. ואם נפלו שם לפני הרגל כבר מלאום מכבדי השוק. אכל הר הבית אין כריך להסכנד בכל יום שאין טיט ועפר קולט שם מתוך שהוא משופע ועוד שאין אדם נכנס שם בזמנעל וצאצק שעל רגליו: אלמא. בדבר ששאי להסכנד אמרי' קמאי קמאי אזלו והני אחריני נינהו: הכא נמי. קתם שוכר בית כשהוא יוצא מחפשו כל ימותיו ונוטל את שלו ויואל ונימא:

החורונים שכוהו אפילו הראשונים שכוהו כ"כבר מלאו החורונים: לשלשה ישראל. צבת אחת וכל שכן אם היו עובדי כוכבים ומי שנפל ממנו מיתאש דלא ידע ממאן נצעי: פונדק. מקום שעובדים וצדיקים לנים לילה אחד ושנים: ואפילו צרוב ישראל. דעבד דמיתאש ולא סמיך דליהדרו נהליה דלא מפלגי צין דבר שיש צו סימן לאין צו סימן: שלשה עובדי כוכבים. אידי דנקט שלשה גבי ישראל נקט נמי גבי עובדי כוכבים וה"ה חד ובלבד שיהא אחרון: אפילו תימא לשלשה ישראל. ולא תפשוט דהלכה כרשב"א דכי פליגי רבנן עליה היכא דנפלה במקום שהרבים מציין דלא ידע להו לכולהו דסביר האוצר ומימר אמר הווא דאשכח לא ידע ממי נפלה ולכשיגיע הרגל יכריז עליה ואתן סימן ואטול אצל הכא דידע להו לכולהו וצנענהו ולא אודו איאוש מיתאש מימר אמר כו': אמרי קמיהו. אמרתי לפניהם: והשאה ליהדרו. צבתיה:

[א] דשמיך טפי: בכותל חדש מחציו ולחויין שלו מחציו ולפנים של בעל הבית: אמר רב אשי ב"סניא בתר קתא וכיסא בתר שנציה ואלא מתני' דקתני מחציו ולחויין שלו מחציו ולפנים של בעל הבית ולחויין אי קתא לגאו אי קתא לבר אי שנציה לגאו אי שנציה לבר מתני' באודרא ונסכא תנא דאם היה כותל ממולא מהן חולקין פשיטא לא צריכא דמשפע בחד גיסא מהו דתימא אשתפוכי אישתפוך קמ"ל: אם היה משכירו לאחרים אפילו (מצא) בתוך הבית הרי אלו שלו: ואמאי לזיל בתר בתרא מי לא (תנן) מעות שנמצאו לפני סוהרי בהמה לעולם מעשר בהר הבית חולין וצירושלים בשאר ימות השנה חולין בשעת הרגל הכל מעשר ואמר ר' שמעיה בר זעירא מאי טעמא הואיל ושוקי ירושלים עשוין להתכבד בכל יום אלמא אמרינן קמאי קמאי אזלו והני אחריני נינהו והכא נמי קמא קמא אזלו והני דבתרא הוא אמר ריש לקיש משום בר קפרא כגון שעשאו פונדק לשלשה ישראל שמוע מניה הלכה כר"ש בן אלעזר אפי' ברוב ישראל אלא אמר רב מנשיא בר יעקב ובגון שעשאו פונדק לשלשה עובדי כוכבים רב נחמן אמר רבה בר אבובא אפי' תימא לשלשה ישראל מאי טעמא ההוא דנפל מיניה מיתאש מימר אמר מכדי איניש אחרינא לא הוה בהדי אלא הני אמרי קמיהו כמה זמני ליהדרו לי ולא הדרו לי והשתא ליהדרו אי דעתייהו לאהדרוה אהדרוה ניהלי והאי דלא אהדרוה לי בדעתייהו למיגולה אואודא רב נחמן למעמיה דאמר רב נחמן ראה סלע שנפל

דשתיך. וא"ת וליקני ליה חצירו לבעל הגל או לבעל הכותל [ב] וי"ל דאין חצר קונה בדבר שיכול להיות שלא ימלאנו לעולם כמו הכא שהוא מולגט צעזעי הכותל וכן מוכח לקמן (עמוד ג) דמנן מלא צמנות וצשולתנות הרי אלו שלו ואין חצירו קונה לחנוני או לשולחני לפי שהמעות הם דבר קטן ואין סופו הוה לימלא וכן לקמן (דף סו.) דקאמר לא שנו אלא בלוקח מן המגר דלא הוה שלו ולא אמרי' דקנה אותם מגר כשהיה צרשותו: בכותל חדש מחציו ולחויין שלו. וא"ת והא אמרינן ספק הניחום לא יעול ועוד דהכא כי נמי נטל להו מקום סימן ויכריז ועוד דמשמע דמתני' מיירי אפילו ציש צו סימן דבגמרא הוה צעי לאוקמין מתני' בספין וכיס אלא מחמת פירכא אחריתי מוקי לה באודרא ונסכא וי"ל דאריי צשמיך דומיא דכותל ישן ומסתמא כבר נקשו צעלים ולא מלאו ונתיאשו אזלו מחציו ולפנים של צעל הניחום דאין סוכה חפציו ימים רבים:

בתוך הבית הרי אלו שלו. מיירי שאלא צוה הענין שנראה שהוא אציה: וצ"ל בתר בתרא. דהיינו צעל הבית דמסתמא לעולם הוה דר צביתו עם השוכרים וטרם שהלכו חפשו חפציהם וכצדו צבית ולא שכחו דבר ואין לתלות המניעה שהיא שלהם אלא צעל צבית שעדיין נשאר צביתו באחרונה כגון מעות דתלינן צמר צמרא לפי שמכבדין השוקים צכל יוס ואפילו אין צו סימן דאין צעל הבית מיתאש מה שמפסיד צביתו כסבור שימלאנו היום או למחר כיון שאין נכרים עמו דרים צביתו וכי משני שפיה פונדק לשלשה בני אדם אפילו כי יש סימן וכענין זה אפילו של הקדש אסור אצל ו צידו אפילו הם של חולין מותר ליכנס [ועיין חו"ס פסחים ז:].

עשוויין להחבד בב"י. וא"ת והלא אין מתכבדות אלא צשציל שרצים שלא יטמאו הטהרות ולא צשציל המעות וצנדה (דף נו.) ושם ד"ה ש"מ) מוכח דמזבוי דאינה צחוקת צדוקה משרצים אש"פ שכבדוהו אינו מועיל כיון שלא צדקו משרצים בשעת כיבוד וי"ל כיון צצודקין משרצים שלא יהא אפילו עטם צכעדה אי אפשר שלא ימלא מעות אם היו שם:

הבא נמי קמא קמא אוי"ר ציה. וא"ת ולוקי מתני' כגון שנמלא גבי תיבה שנשתמשו בה מעות מעשר וחולין דאין מיתאש צכעיד המיכה אוליין צמר רוב מעות שנשתמשו שם ולא צמר צשנמלאו צגומא ויש לומר שיש גומא צשנצדקת על ידי כיבוד כדאמר פירק דם נדה (נדה נו.) ושם ד"ה צגומא) ויש גומא שהיא עמוקה או סדק שהוא עמוק שאינו צצדק ע"י כיבוד כי היהא דפסחים ומתני' דקתני מלא צתוך הבית לא משמע שאלא צצדק עמוק או גומא עמוקה כל כך שלא יוכל לו למלאו צשעת כיבוד: לשלשה עובדי כוכבים. צפחות משלשה לא מקרי רוב ומיירי שעדיין ישנם צצבית דאי לאו הכי הוה דבעל הבית שהוא צמרא: אפילו תימא לשלשה ישראל. מלמיה דבר קפרא מפרש דאמר לשלשה בני אדם מיירי אפי' בשלשה ישראל ואפילו רבנן דאמרי צרוב ישראל חייב להכריז הכא הוה שלו כדמפ' דמתיאש וא"ת ולמה לי שלשה צצמרי ובעל הבית סגי דכל אחד יאמר חצירו לקחה כדאמר צסמוך גבי ראה סלע שנפלה משלשה וי"ל דלא סגי צפחות משלשה דאימר דמאחד מן השוכרים אצד והם אינם חושדים את צעל הבית ולכן אין האוצר מתיאש דסבור דאי חצירו לקחה ויחזירו לו (ועי"ל דצעי לאוקמין אפילו אין צעל הבית עומה): שנפל

עב א מיי פטין מה"ל גולה ואצדה ה"ל ז סגמ עשין עד טושי"ע ח"מ ס"י רס סעף א: עב ב ג מיי שם ה"ל ט י טושי"ע שם סעף ב: ע"ד מיי שם ה"ל ט טושי"ע שם סעף א: ע"ה ה מיי פ"ו מה"ל מעשר שני הלכה י: ע"ו ז מיי פטין מה"ל גולה ואצדה ה"ל יא ועיין בהשגות ובמ"מ וצ"כ"מ סגמ עשין עד טושי"ע ח"מ ס"י רס סעף ג:

עב א מיי פטין מה"ל גולה ואצדה ה"ל ז סגמ עשין עד טושי"ע ח"מ ס"י רס סעף א: עב ב ג מיי שם ה"ל ט י טושי"ע שם סעף ב: ע"ד מיי שם ה"ל ט טושי"ע שם סעף א: ע"ה ה מיי פ"ו מה"ל מעשר שני הלכה י: ע"ו ז מיי פטין מה"ל גולה ואצדה ה"ל יא ועיין בהשגות ובמ"מ וצ"כ"מ סגמ עשין עד טושי"ע ח"מ ס"י רס סעף ג:

רבינו הגנאל

הזוהמה. דשתיך טפי עלה בהן סוג הרכה. כלומר משום רבות הם נתונים בוה המקום לפיכך עלה [בהן ס"ג]. פי קתא די הסכין נקרא קתא שנציע רצועות שהכיס קשור בהן. שהרצועות נקראות שציע: מתניחין דקתני מצא בכותל חדש מחציו לחויין למצוא מחציו ולפנים לבעל הבית ואוקימנא באודרא ונסכא דלית להו לא קתא ולא שני וכן כל כיוצא בהן. אם משכירו לבית זה לאחרים אפי' מצא בתוך הבית הרי אלו שלו ואוקמה רב נחמן בשעשאו פונדק ואפי' לא עשאו אלא לשלשה ישראל הרי אלו שלו מאי טעמא ההוא דנפל מניה נתיאש. ואודא רב נחמן לטעמיה דאמר ראה סלע שנפל משמים

הוא חצירו לבעל הגל או לבעל הכותל [ב] וי"ל דאין חצר קונה בדבר שיכול להיות שלא ימלאנו לעולם כמו הכא שהוא מולגט צעזעי הכותל וכן מוכח לקמן (עמוד ג) דמנן מלא צמנות וצשולתנות הרי אלו שלו ואין חצירו קונה לחנוני או לשולחני לפי שהמעות הם דבר קטן ואין סופו הוה לימלא וכן לקמן (דף סו.) דקאמר לא שנו אלא בלוקח מן המגר דלא הוה שלו ולא אמרי' דקנה אותם מגר כשהיה צרשותו: בכותל חדש מחציו ולחויין שלו. וא"ת והא אמרינן ספק הניחום לא יעול ועוד דהכא כי נמי נטל להו מקום סימן ויכריז ועוד דמשמע דמתני' מיירי אפילו ציש צו סימן דבגמרא הוה צעי לאוקמין מתני' בספין וכיס אלא מחמת פירכא אחריתי מוקי לה באודרא ונסכא וי"ל דאריי צשמיך דומיא דכותל ישן ומסתמא כבר נקשו צעלים ולא מלאו ונתיאשו אזלו מחציו ולפנים של צעל הניחום דאין סוכה חפציו ימים רבים:

רבינו הגנאל

הזוהמה. דשתיך טפי עלה בהן סוג הרכה. כלומר משום רבות הם נתונים בוה המקום לפיכך עלה [בהן ס"ג]. פי קתא די הסכין נקרא קתא שנציע רצועות שהכיס קשור בהן. שהרצועות נקראות שציע: מתניחין דקתני מצא בכותל חדש מחציו לחויין למצוא מחציו ולפנים לבעל הבית ואוקימנא באודרא ונסכא דלית להו לא קתא ולא שני וכן כל כיוצא בהן. אם משכירו לבית זה לאחרים אפי' מצא בתוך הבית הרי אלו שלו ואוקמה רב נחמן בשעשאו פונדק ואפי' לא עשאו אלא לשלשה ישראל הרי אלו שלו מאי טעמא ההוא דנפל מניה נתיאש. ואודא רב נחמן לטעמיה דאמר ראה סלע שנפל משמים